

פרק ד: פרידה

ביציאה מהעיירה מצוי בית העלמין היהודי הישן שקיווייתי בסתר ליבי למצוא בו מצבות של בני המשפחה. תושבי וולברום הפולנים דואגים לשמר את זכר יהודיה אך לצערי בבית העלמין לא נמצא זכר לקברים ומצבות ישנים. בכניסה לבית העלמין מצויה מצבה מיוחדת לזכר 4500 יהודי העיירה שנספו בשואה. המצבה הוקמה בשנת 1988 ובחוברת שקבלתי מהפקידה במשרד הרישום ובה תיאור של בית העלמין מופיעה גם תמונתו של שבח וייס לצדה של המצבה.

שער הכניסה לבית העלמין היהודי

המצבה לזכר יהודי העיירה וולברום שנספו בשואה

בהמשך הדרך לכוון קראקוב מצוי אתר הנצחה יהודי שמגיעים אליו לאחר הליכה של מספר דקות בשביל יער. באתר מצויים שלשה משטחי בטון שמתחתם קבורים כנראה בקברי אחים יהודים אשר הובאו למקום על ידי הנאצים ואולצו לחפור את הבורות שלתוכם הושלכו גופותיהם לאחר שנרצחו בדם קר.

אתר ההנצחה ליהודים שנרצחו על ידי הנאצים בוולברום. בתמונה נראים שניים מתוך שלשת משטחי הבטון

כאן הסתיים ביקורי המרגש בוולברום. נסענו לקראקוב והגעתי למלוני בסביבות השעה שמונה בערב. נפרדתי בהתרגשות רבה מפאבל ובנו שגם הם חוו חוויה מיוחדת. הענקתי גם לפאבל ספר על ארצו של ישו עם הקדשה מרגשת והוספתי מתנות לאשתו ולבנו. נפלנו איש על צוואר רעו בחיבוק פרידה והבטחנו זה לזה להישאר בקשר.

בלובי המלון בקראקוב עם פאבל ובנו פיוטר

בחדרי במלון התקשרתי ארצה לבני אלי ובשיחה ארוכה סיפרתי לו את קורותיי בוולברום. לאחר מכן ישבתי להעלות את כל הזיכרונות הטריים על הכתב. בשעת לילה מאוחרת שכבתי לישון לאחר יום עמוס חוויות שאולי היה המרגש ביותר בחיי. הגשמת חלום לבקר בעיירה וולברום ולגלות בה את שורשיי.